

SIMPOZIONUL NAȚIONAL DE DIDACTICA LIMBII ȘI LITERATURII ROMÂNE

Ediția a X-a
Cluj, 11-13 decembrie

CANONUL ȘCOLAR

Diana Achim, Andreia-Nicoleta Maxim, Adela Militar

O călătorie în jurul... canonului

atelier

Conceptul de canon/canonic poate fi asociat în literatură atât autorului, cât și textului sau personajului. Deși canonul este un model, el nu este fixat pentru totdeauna, ci este raportat la contextul economic, social și politic; se pune însă problema importanței esteticului în stabilirea unui model.

Parodia, reinterpretarea, ecranizarea, spectacolul care au ca reper un autor/text/personaj pot întări sau destabiliza un canon. Prin urmare, care este rolul fanfiecțiunii în consolidarea canon-fiecțiunii?

Prin atelierul nostru propunem un demers didactic care să reliefeze modul în care pot fi valorizate aceste probleme.

George Ardeleanu

Canon didactic/canon critic : un război inevitabil

Conferință

Conferința își propune să examineze resorturile unui veritabil „scandal”: scandalul provocat de apariția în 1999 a noilor programe de literatură și a noilor manuale alternative. Bazat atât pe experiența autorului (coautor el însuși al acestor programe și al manualelor alternative publicate la editura Sigma), cât și pe un substanțial dosar de presă, textul de față analizează trei „focare” ale scandalului cu pricina: focarul „identitar”, focarul „etic” și focarul „canonic” (în primul rând, cazul Generației 80). Nu în ultimul rând, se examinează interferențele dintre aceste focare ale unui război inevitabil, traumatic (prin așa-zisele dislocări ale canonului didactic anterior), interminabil, care transgresează spațiul firesc al școlii și inundă spațiile mediatice și – last but not least – cele două camere ale Parlamentului României...

Diana Băban, Gabriela Medan, Elena Munteanu

Textul literar în oglinda timpului. De la „leagănul poveștilor” la „leagănul civilizației moderne”

Comunicare. Grupuri de discuții

Lucrarea își propune să prezinte un experiment desfășurat în cadrul cercului de lectură. Au fost vizate următoarele aspecte: identificarea elementelor ce surprind tradițiile sau aspectele moderne în textele-suport, argumentarea selecțiilor realizate și generarea unui text în care cele două tipuri de elemente să fie îmbinate.

Maria Badiu

Postmodernismul și canonul școlar – constrângere sau model literar?

Comunicare. Grupuri de discuții

Ideea lucrării pornește de la modul diferit de receptare didactică a textului postmodern – suntem constrânși să prezentăm la clasă texte și paradigme postmoderne, fără să credem în ele sau chiar înțelegem și binecuvântăm o astfel de literatură care ne-a scos din estetismul fără margini al canonului modernist și ne-a introdus în actual și în text, totodată prin locul privilegiat pe care îl căpătăm ca lectori?

Lucrarea se va clădi pe următoarea dezvoltare structurală: demonstrarea arhetipului canonic postmodern, necesitatea valorilor actuale de a fi canonizate; „presiunea” prezentului în textul postmodern și recuperarea trecutului prin intertextualitate, parodie și ironie; redefinirea modelului didactic actual prin perceperea corectă a textului postmodern.

!

Mariana Florina Bătrân

Canonul literar în învățământul din perioada comunistă

Comunicare. Grupuri de discuții

Consider că în dezbaterile privind canonul literar din prezent ar fi binevenită și o abordare diacronică a temei. Chiar dacă este dureros, ceea ce a pătimit cultura română în această lungă perioadă, consider că nu trebuie uitat.

Datorită acestei opțiuni voi prezenta istoricul acestei teme în perioada comunistă pentru a vedea schimbările de canon care s-au petrecut atât în timpul sistemului totalitar, cât și în democrația care a urmat.

Aspectele teoretice vor fi ilustrate prin analiza unor manuale editate înainte de 1989.

Nicolae Berindeiu

Canoane și nu prea...

atelier

ATENȚIE!!! CLUB „MIERCUREA LECTURII”

Vă oferă:

O gamă variată de valori și antivalori, eroi și antieroi, eroine și antieroine, munți și tunele, fluturi și spitale, dragoste și moarte...

De fapt, lista e asta: Thomas Mann, *Muntele vrăjit*, John Fowles, *Colecționarul*, Ernesto Sabato, *Tunelul*, William Shakespeare – *Furtuna* și *Othello*.

Toate sunt un posibil coșmar (canonic?), rămâne să și dovedim.

Am înființat clubul nostru de lectură întru legitimarea subiectivității canonice.

Bateți-vă cu ideile cavalerilor noștri de lectură!

Vă așteptăm cu drag

Ana Boariu

Mutația canonului sau în întâmpinarea barbarilo

Comunicare. Grupuri de discuții

Lucrarea încearcă să ofere o abordare echidistantă a problematicii canonului în mentalul profesorului de astăzi, urmărind câteva ipostaze atitudinale ale acestuia:

- Inerția/conservatorismul (susținerea necondiționată a vechiului canon în virtutea unor valori identitare/ideologice/culturale asumate);
- Îndoiala (dubiul asupra necesității, a eficacității și a sensului vechiului, dar și a noului canon);
- Rezistența (încercarea de a se opune noului);
- Toleranța duală – compromisul (acceptarea noului alături de vechiul canon);
- Renunțarea/înlocuirea nevoluntară a vechiului canon cu cel nou;
- Acceptarea – înlocuirea voluntară a vechiului canon, în virtutea unei noi ideologii, a unor noi valori;
- Susținerea necondiționată a noului canon.

Am pornit de la afirmația lui Daniel Pennac (în alt context, dar valabilă și aici): „În fond, ne metamorfozăm. Dar nu ne schimbăm chiar atât de mult. Lucrăm folosindu-ne de ceea ce suntem” și de la cartea lui Alessandro Baricco, *Barbarii. Eseu despre mutație*, apărută în 2009 la Editura Humanitas, în traducerea lui Dragoș Cojocaru.

Maria Bote

Limbațele transculturale și dinamica canonului actual

Comunicare. Grupuri de discuții

Lucrarea propune o prezentare generală a canonului actual și a dinamicii sale în raport cu epistema transculturalității și a postmodernismului, cu exemple ilustratoare din dinamica actuală a canonului ce se face sub ochii noștri. Teoria transculturalității pornește de la studiul lui Basarab Nicolescu, *Transculturalitatea*, și se vrea fondul general al acestei cercetări despre canonul actual, ilustrând rolul istoricității, al modului în care canonul, respectiv legea critică, naște norme sub ochii noștri. Ideea centrală a studiului susține prezența unui canon hibrid și cercetează limitele, disputele și criza canonului în paradigma postmodernă.

Maria Bote

Factori care influențează modificarea canonului

Comunicare. Grupuri de discuții

Lucrarea își propune o tratare sintetică a factorilor majori care produc această schimbare a canonului în diferite epoci culturale, ilustrând, pentru fiecare categorie de factori, cu exemple din dinamica canonului românesc. Acești factori tratați pe larg în lucrare sunt structurați astfel: 1. Factorul temporalității, a contextului literar; 2. Criticii influenți ai unei epoci; 3. Codul moral/estetic al unei epoci; 4. Schimbarea de paradigmă culturală; 5. Schimbarea de ierarhii și de preferințe critice; 6. Schimbarea orizontului de așteptare al receptorilor; 7. Conflictul dintre generații de scriitori; 8. Permanenta revizuire a teoriei antropologice, a perspectivei asupra omului, umanismului; 9. Sistemul politic al unei epoci răsfrânt și asupra culturii; 10. Dinamica creativității umane manifestată în modificarea limbajelor de scriitură, a codului literar.

Maria Brândușan

Canonul cititorului: literatura de divertisment și romanul polițist

Postere

În virtutea celor afirmate de H. Bloom în *Canonul Occidental* (cel care citește are dreptul să aleagă), am aplicat elevilor din clasa a IX-a un chestionar privitor la lectură, răspunsurile lor reliefând interesul pentru literatura de aventuri, SF și polițistă.

Unitatea *Confruntări etice și civice* din clasa a IX-a poate include și romanul polițist care prezintă trăsături specifice, începând cu coperta, colecția și continuând cu structura tipică.

Mi-am propus ilustrarea acestei structuri cu ajutorul romanului *Amândoi* de Liviu Rebreanu. Studiul romanului polițist se poate realiza și în legătură cu filmul polițist. Absența unor creații valoroase ale genului în literatura

română poate fi suplinită cu creații din literatura universală (ex. A. Christie), așa cum s-a făcut și în cazul altor specii literare.

Mihaela Buliga, Gabriela Mihai

Tehnici de stimulare a lecturii

Comunicare. Grupuri de discuții

Observația că elevii din clasele gimnaziale citesc din ce în ce mai puțin se aude tot mai des. O fac profesorii de alte specialități, nu doar la cei de limba română, se aude în ședințele cu părinții, în consiliile profesionale; citim despre acest fapt și în reviste de specialitate. E o realitate pe care nu o mai putem ocoli, pe care trebuie să o privim obiectiv și pentru care trebuie să găsim soluții.

Prin această lucrare ne propunem să realizăm o inventariere a unor tehnici de stimulare a interesului pentru lectură al elevilor, tehnici probate cu un oarecare succes în școala noastră și pe care dorim să le popularizăm.

Ramona Constanța Burcă

Eroi de poveste

Postere

Proiectul nostru s-a desfășurat pe parcursul a 40 de zile, cu elevii unei clase a VI-a și a avut ca scop valorificarea unor noțiuni teoretice (moduri de expunere, portret literar, tipuri de narator, planuri narative) în cadrul unui exercițiu de stimulare a creativității.

Marilena Buzatu, Ioana Angela Mureșan, Florentina Răcățianu

Fascinația teatrului. Bufonul și Călăul

Atelier

Atelierul interoghează categoriile canonice: gen dramatic, postmodernism, intertextualitate, tragic – comic și propune spre investigare un autor necanonic, Matei Vișniec, al cărui discurs dramatic e implicat în ample contextualități. Terenul pe care își edifică piesele e al teatrului absurd. Intertextualitatea deschide multiple și ofertante terminale de lectură, Vișniec făcând trimiteri la E. Hemingway, V. Maiakovski, Cesare Pavese, Yasunari Kawabata, Serghei Esenin, Paul Celan. Atelierul problematizează analogii ca cea dintre logica textului vs. logica vieții, literatura ca ontologie secundă, presiunea modelelor în literatură, paradoxismul – un posibil curent literar, catharsisul postmodern.

Corina Daniela Certan

Limite în relația canon critic (academic)/canon curricular/canon literar „dorit”

Comunicare. Grupuri de discuții

În linii mari, lucrarea va avea ca obiectiv analiza plusurilor și a minusurilor în corelarea canonului literar impus de programa de limba și literatura română – liceu – (la rândul lui orientat de canonul critic) și canonul „dorit”. Totodată va puncta aspectele pozitive ale actualului canon literar, fără a neglija însă enunțarea unor recomandări, având în vedere că ne-am oprit la generația 60.

Voi lansa în încheiere câteva întrebări deschise, ca de exemplu: De ce noi, profesorii, alegem să propunem aceleași texte? Scriitorii canonici nu au publicat doar *Iona* și *Moromeții*; doar *Testament* și *Plumb*, doar *Moara cu noroc* etc. De ce ne mirăm că elevii copiază analizele literare de pe internet? Cât de interesantă ar fi o dezbatere între critici, profesori, elevi și cei ce impun canonul școlar?

Cristina Chiprian

Canonul liric în zece ipostaze

Atelier

Propunătoarea a identificat zece criterii prin care se poate aprecia caracterul canonic al unui text poetic: 1. Demnitatea și corectitudinea expresiei; 2. Accesibilitatea mesajului; 3. Sugestia educativă a imaginarului; 4. Semnificația culturală (semn, mit, simbol); 5. Expresivitatea stilistică; 6. Relevanță pentru contextul literar al operei; 7. Relevanță pentru contextul operei autorului; 8. Relevanță pentru contextul literaturii naționale; 9. Relevanță pentru utilizarea limbajului poetic; 10. Algoritmul abordării didactice

Aceste criterii trebuie avute în vedere, din perspectiva tradiției critice și didactice, precum și din perspectiva pedagogiei/psihologiei tradiționale și moderne. Primele trei criterii fixează textul pe o scară a adecvării la exigențele studiului în ciclul primar și gimnaziu, dar nu pot fi abandonate la liceu. Criteriile 4 și 5 vizează cunoștințele de cultură generală și competențele de a recepta un text cu semnificație multiplă. Criteriile 6, 7 și 8 fixează textul într-un context literar canonic, inclus ca atare între exigențele examenelor naționale: textul marchează o paradigmă culturală/spirituală. Ultimele două criterii vizează utilizarea textului ca suport pentru studiul genului sau pentru crearea unei atmosfere specifice, caracteristică demersului didactic personalizat.

Aceste criterii se vor aplica unor texte variate, unele acceptate în general ca fiind „canonice”, altele disputate, iar altele cvasiinedite:

Claudia Ciobanu

Canonul școlar sau Fotografie de grup cu scriitori

Comunicare. Grupuri de discuții

I. Înțeles ca un instrument de gândire și de lucru în demersul de evaluare a expresiei literare, canonul a început să incite, în spațiul cultural românesc, la un dialog din ce în ce mai viu după 1989, iar vocile cele mai ferme aparțin unor critici literari aflați dincolo de granițele țării. Repere în acest sens sunt contribuțiile lui Virgil Nemoianu și Sorin Alexandrescu. Presa culturală a urmărit atent barometrul bătăliei canonice autohtone, iar apariția în 2006 a volumului Cosanei Nicolae dedicat conceptului de canon cu aplicații pe literatura americană a constituit un eveniment, pentru că oferă un model de explorare a fenomenului.

II. O perspectivă comparativă între canonul estetic și canonul școlar atestă caracterul deschis, activ și retroactiv, fluctuant al celui dintâi și, făcându-se diferența, profilul retrospectiv, tradiționalizat, instituționalizat al celui de-al doilea.

III. Aplicarea unui chestionar cu cinci întrebări circumscrise problematicii canonului la elevii de clasa a XII-a de la Colegiul Național *Mihai Eminescu* din Iași a evidențiat faptul că, dacă tinerii ar avea puterea de a decide în privința modificărilor în canon, 53,45% ar întreprinde acest demers, iar 46,55% nu ar opera nicio modificare.

Georgiana Epureanu,

Eseuri fără esești

Comunicare. Grupuri de discuții

Punctul de plecare îl constituie domeniul valorilor și atitudinilor din programele de limba română pentru clasele IX-XII, care pledează pentru formarea reprezentărilor culturale privind evoluția și valorile literaturii române. Cel mai oportun acestei cerințe răspunde programa pentru clasa a XI-a, conform căreia elevul va dobândi o perspectivă de ansamblu asupra epocilor culturale.

Dincolo de acest aspect, există la nivelul tuturor programelor interesul pentru dezvoltarea abilităților de comunicare argumentată, evaluate la examenul de bacalaureat prin redactarea eseurilor.

Problema, firească în acest context, mi se pare a fi slaba reprezentare a modelelor eseistice în manuale. Mă raportez în primul rând la marii esești ai culturii române din perioada interbelică, personalități autentice, ale căror reflecții și idei pot cu adevărat modela gândiri și limbaje prin forța exemplului. Reamintesc doar câteva nume: Mircea Eliade, Constantin Noica, Emil Cioran, Petre Țuțea. Niciunul nu este considerat „autor canonic”. Niciunul dintre ei nu se regăsește în capitolele care studiază... procesul scrierii de eseu. Motivele? Sunt discutabile.

Consider pozitivă o dispută despre eseu ca argument al profunzimii și eseu ca mecanism al scrierii școlare. Dincolo de orice canon.

Daniela Paula Epurianu,

Canonul -- chin sau mântuire?

Comunicare. Grupuri de discuții

Lucrarea este rezultatul unei minianchete de cercetare/observare privind percepția și atitudinile elevilor față de autorii canonici și textele lor. Prima parte cuprinde analiza critică a rezultatelor obținute în urma aplicării unor chestionare complexe la elevii de liceu, analiză din care se desprind concluzii cu efect (auto)reglator asupra demersului didactic. Partea a doua urmărește conturarea unor soluții la problemele descoperite: conturarea unor strategii de predare a disciplinei menite să apropie textul canonic de elevi (cu atenție sporită pentru ceea ce poate însemna performanță la bază), să motiveze lectura integrală a textului canonic ca premisă esențială pentru modelarea gustului estetic și a formării opiniei critice, autonome la elevi.

Rădița Gheorghe, Georgeta Stanciu

Cultura memoriei prin lectură

Comunicare. Grupuri de discuții

Am experimentat înțelegerea și interpretarea operelor canonice având ca scriitori reprezentativi pe Creangă și Sadoveanu. Elevii, prin atelierul de lectură, au încercat să răspundă la întrebarea: „Mă ajută la ceva, pe mine, cititorul de azi, dacă aflu experiențele imaginate de autor?” Au recunoscut că citesc puțin din opera scriitorilor menționați, întrucât le consideră inactual discursul. Prin întoarcerea în timp, elevii s-au înțeles/au înțeles mai bine și credem că dezvoltarea unei culturi a memoriei în comparație cu cultura actuală corespunde așteptărilor tânărului de azi.

Cultura actuală va deveni și ea o cultură a memoriei, de aceea este necesar ca în manuale să se afle texte literare de o mare valoare artistică, confirmate prin trecerea timpului, dar și texte contemporane ca modele pentru înțelegerea lumii în care trăiesc.

Tatiana Gheorghe

Un drum spre textul necanonic în arta dramatică

Comunicare. Grupuri de discuții

O experiență de lectură începe cu speranța de a regăsi în operă, proiectat ceva din orizontul de așteptare al cititorului. Carlo Goldoni este prezent în peisajul cultural românesc prin textele sale dramatice savuroase cu impact asupra lectorului adolescent. Experimentul propus are la bază obiectivele: a. formarea atitudinii de respect pentru identitatea culturală proprie și a celorlalți; b. dezvoltarea competențelor lectorale, literare,

culturale. Receptarea textului „necanonic” este o provocare evidentă pentru lectorul tânăr cu anumite opinii, convingeri, cunoștințe teoretice despre universul fictiv. Subordonată canoanelor literare și metodologice, literatura va risca să rămână o disciplină constrângătoare.

Dorina Ghidion, Angelica Cârloanță

Mircea Eliade, scriitor de canon școlar

Comunicare. Grupuri de discuții

Prin comunicare propunem introducerea lui Mircea Eliade pe lista autorilor canonici studiați în liceu. Lucrarea este structurată în patru părți: I. Canonul. Repere teoretice; II. Receptarea lui Mircea Eliade de critica noastră literară; III Canonicitatea lui Eliade, după criteriile lui Harold Bloom; IV. Canonizarea lui Eliade din perspectivă didactică.

În demersul nostru, pornim de la ideea că, în construirea canonului, criteriul fundamental nu trebuie să fie altul decât valoarea estetică, întărită prin verificări succesive. Extinderea canonului nu poate fi respinsă, dacă se respectă întemeierea acestuia pe valoarea estetică. Partea a II-a cuprinde o trecere în revistă a celor mai importante abordări critice ale operei lui Eliade. În partea a III-a, argumentăm încadrarea lui Eliade în canon, prin prisma criteriilor de selecție propuse de H. Bloom: valoarea estetică, „stranietatea”, originalitatea, „anxietatea influențelor”, reprezentativitatea. În ultima parte a lucrării, susținem necesitatea introducerii lui Eliade în canonul școlar din motive metodico-didactice.

Ramona Ghiță

Lărgirea caracterului interdisciplinar al orei de limba și literatura română la clasa a XII-a (minorități)

Comunicare. Grupuri de discuții

Înțelegerea în profunzime a unui mesaj și transmiterea cu exactitate a unei informații se realizează cel mai ușor folosind resursele limbii materne a fiecărui om.

Bilingvismul permite și el atingerea majorității scopurilor unei traduceri literare, dar numai în ceea ce privește sfera limbajului standard și a celui colocvial. Studiul limbii române în școlile cu predare în limba maternă permite, în special ca timp și ca material bibliografic, aplicarea cu consecvență a regulilor gramaticale ale limbii-țintă și, în cel mai bun caz, însușirea vocabularului necesar comunicării uzuale și în cadrul sferei filologice. Inexistența în număr suficient a dicționarelor bilingve actualizate cerințelor moderne ale diferitelor domenii științifice și tehnice reduce mult nivelul înțelegerii mesajului transmis de profesor, cu atât mai mult cu cât tânărul student provine din medii în care se vorbește limba română doar la școală. De aceea, în lucrarea de față ne propunem următoarele: a. surprinderea unora dintre obstacolele lingvistice cu care se confruntă un student maghiar în anul I la facultățile cu predare în limba română; b. propunerea de soluții în vederea remedierii posibilelor situații critice.

Silvia Giurgiu

Titu Maiorescu la balul mascat al canonicilor

Comunicare. Grupuri de discuții

Punctul de plecare al lucrării îl constituie obsesia demascării „poetului național” prin încercarea disocierii dintre mitul maiorescian și imaginea opusă și propusă drept reală. Este evident că autorii canonici înaintează în literatură ca purtători ai unor măști (cu rol de consacrare și recunoaștere) și rezistă pe măsura capacității de a dezminți periodic masca oficială. Îndepărtarea măștii se poate realiza prin două modalități: ca exercițiu hermeneutic, propunându-se o nouă cheie de lectură a textelor vechi sau prin valorificarea unor texte ignorate, texte care impun modificarea imaginii anterioare. *Jurnalul* lui Titu Maiorescu a fost utilizat pentru clarificarea unor etape (biografice) și interpretarea unor idei din *Critice*. Acest text nu a avut însă parte de o lectură independentă iar imaginea unui Maiorescu – autor de literatură pare neinteresantă. Ce ar fi de câștigat și ce ar fi de pierdut prin utilizarea (la nivel de liceu a) *Jurnalului* maiorescian ca text reprezentativ pentru scriitura diaristică?

Cristina Gogâță

Canonul – utopie sau realitate?

Comunicare. Grupuri de discuții

Discuția vizează stabilirea limitelor inerente canonului în cazul elevilor cu deficiențe psiho-cognitive, precum și modalitățile de depășire a acestor limite prin abordări necanonice (precum cartea vorbită) sau prin relativizarea studiului canonic al literaturii în liceele cu profil tehnic. De asemenea, o analiză a programelor de liceu și a autorilor canonici va încerca să stabilească limitele de înțelegere și de timp pe care le implică un canon literar în aceste cazuri.

Monica Halaszi

Canon și canonire

Comunicare. Grupuri de discuții

Lucrarea pleacă de la ideea de canon școlar și de la lista autorilor obligatorii din programa școlară și va aborda problema canonului interpretativ (creație a profesorilor de altfel) care are ca efect „canonirea” – chinul de a apropia elevul de textul literar.

Maria Cristina Handru

Cum trecem „granița” fără să ieșim din țară?

Postere

În „țara” Canonului literar elevii intră încă din clasele primare: programa, manualul, învățătorul sau profesorul aleg pentru elevi anumite texte pentru studiu sau pentru lectură. Acest lucru nu e neapărat ceva negativ, cum nu e nici faptul că te naști într-o anumită țară fără să ți se ceară părerea. În timp, elevii descoperă și alte cărți ce îi încântă, alte „lumi” care îi cheamă. Fascinația unor țări mai frumoase, mai bogate, în care „curge lapte și miere” face aproape imposibilă misiunea noastră de a-i ține între granițele impuse de orice fel de canon. Așa că trebuie să-i lăsăm să plece, rămânând de multe ori cu gustul amar al dezamăgirii. Am găsit totuși modalitatea de a trece „granița” fără să plecăm din țară: prin imaginație.

Mihaela Hărmănescu, Mihaela Bodonea

Cartea noastră cea de toate zilele

Postere

Demersul nostru are în vedere realizarea unor postere care să ilustreze preferințele de lectură ale elevilor claselor a VIII-a, a XI-a și a XII-a, pornind un proiect pe care copiii l-au realizat pentru *Ziua lecturii*. Elevii au avut ca sarcină de lucru întocmirea unor fișe în care să inventarieze cărțile citite în ultimul an și să propună criterii de evaluare a acestora pornind de la cunoștințele acumulate la orele de limba și literatura română. În urma criteriilor propuse, elevii au alcătuit un canon personal de lectură, ilustrat prin imagine și text.

Ana Nicoleta Hudrea, Maria Vaida

Simbolul românesc al lupului. De la leagăn la mormânt

Postere

Un loc aparte în spiritualitatea poporului român îl ocupă lupul, simbol care se poate urmări din primele momente ale existenței străbunilor noștri până în contemporaneitate. Acest simbol se manifestă în imaginarul religios al geto-dacilor, în textele istoricilor și scriitorilor din antichitate, în literatura religioasă de mai târziu, în descoperirile arheologice și mai ales în steagul de luptă al vechilor daci. Am considerat că ar fi interesant de inițiat o cercetare prin care elevii să descopere principalele direcții ale manifestării acestui simbol.

Ileana Ioanovici, Bobojcsov Gheza

Basmul și cititorii lui de astăzi. Un proiect și produsele sale

Comunicare. Grupuri de discuții

Este basmul o specie literară depășită? Aceasta este întrebarea la care comunicarea noastră își propune să răspundă prezentând o abordare nonconformistă a unei specii literare canonice.

Oana-Roxana Ivan, Carmen Maria Groza

Folclorul între autenticitate și kitsch

Comunicare. Grupuri de discuții

În etapa actuală, când asistăm cu îngrijorare în societatea românească la o evidentă răsturnare de valori, profesorul este dator să restabilească ierarhia corectă a valorilor. De aceea ne-am gândit că trebuie să oferim elevilor noștri modele autentice. Cu convingerea fermă că folclorul și istoria poporului nostru ne oferă cel mai bogat material în acest sens, am realizat o șezătoare, dincolo de ceea ce oferă canonul școlar. Această activitate le-a permis elevilor să facă distincția între autentic și kitsch în folclorul românesc.

Elena Florica Jurca, Felicia Stoica

Cuplul – între canon și aspirație

atelier

Atelierul se dorește a fi o incursiune, în universul cuplului, dintr-o dublă perspectivă: a. așa cum apare acesta în literatura scriitorilor canonici; b. prin prisma cititorului mai mult sau mai puțin pasionat, care parcurge, cu aviditate febrilă sau de teama notelor mici, fiecare pagină de literatură. Ca punct de plecare vom avea reacția elevilor la textele propuse în special în cadrul unității „Dragostea” din clasa a IX-a. Care este ipostaza cuplului în literatura scriitorilor canonici? Dar în cea contemporană? În ce măsură eu, cititorul de azi, m-aș putea regăsi în labirintul beletristic care îmi este propus?...

Acestea sunt doar câteva dintre întrebările la care atelierul va încerca să găsească posibile răspunsuri.

Liana Lambescu

„Freamătul limbajelor” sau despre ieșirea din canon

Comunicare. Grupuri de discuții

Lucrarea conține o selecție de activități didactice, la clasă sau în afara clasei, exerciții de adecvare a studiului literaturii la specificul liceului vocațional de artă. Comunicarea se constituie din exerciții de sensibilizare la un „freamăt al limbajelor” care ar trebui să marcheze schimbarea de tonalitate existențială, „freamăt” la care să participe limbajul literaturii, cel teatral, plastic, arhitectural, muzical, al naturii etc. care să se opună vacarmului generalizat.

Luize-Simona Loică, Maria Romaga

Receptarea poemului „Lucefărul” de Mihai Eminescu

Comunicare. Grupuri de discuții

Ca profesori de limba și literatura română, ne-am pus, desigur, întrebarea cum să pătrundem în tainele poemului *Lucefărul* și, mai ales, cum să transmitem fiorul artistic al operei. De aceea, am înțeles abordarea poeziei ca pe una a descoperirii laturilor sale esențiale, relevând ideile, sentimentele și particularitățile artistice. Poemul eminescian *Lucefărul* propus la clasa a XI-a, în cadrul modulului „Perioada modernă: Secolul al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea”, secvența „Romantismul” ne conduce spre combinarea perspectivei hermeneutice și a celei contextuale.

Georgeta-Camelia Măluțan, Elena Săsărman

Atitudini postmoderne: Tabula rasa

Comunicare. Grupuri de discuții

Experimentul didactic își propune să evidențieze triada școală-profesor-elev, pornind de la despărțirea de liceu, realizată printr-un basm postmodern dramatizat, în care elementele de intertextualitate potențază ideea de întoarcere, de regăsire, de reîntregire. Pentru elevii din clasa a IX-a (secția germană) și cei din clasa a XII-a câștigul vine din dezvoltarea abilităților de comunicare, de cooperare prin munca în echipă, de valorificare a diferitelor tipuri de inteligență și creșterea stimei de sine, ce vine inevitabil atunci când ajungi pe scenă. De asemenea, gustul pentru lectură este deschis prin citarea unor fragmente din texte clasice. Din punctul de vedere al profesorului de limba și literatura română, conceptele operaționale de basm, autor, narator, personaj, text dramatic, replică, didascalii, scenă, intertextualitate, postmodernism au fost eficient valorificate: cei mari probabil și le-au reamintit și acest lucru i-a ajutat la examene, cei mici și le-au însușit într-o manieră neconvențională. Nu în ultimul rând, un astfel de experiment pare a se situa fericit în categoria privilegiată a didacticii postmoderne.

Alina Mândru

Analiză contrastivă – canonul școlar

Comunicare. Grupuri de discuții

Comunicarea propune o analiză a canonului disciplinelor școlare și o comparare a acestuia cu cele ale altor țări.

Luminița Medeșan

Care mai este canonul critic în școala de azi?

Comunicare. Grupuri de discuții

Autoarea își propune o privire asupra manualelor și mai ales asupra auxiliarelor și parașcolarelor pentru liceu din perspectiva ofertei de text de critică și istorie literară.

Luminița Medeșan, Monica Halaszi

Dreptul de a greși sau numai cine nu muncește, nu greșește!

Atelier

Fără a abandona stilul ludic ce le caracterizează, cele două propunătoare vă invită în zonele obscure ale canonului școlar.

Mirela Miron,

Canonul descriptiv în imaginarul elevilor

Postere

Una dintre modalitățile de a discuta la clasa a XII-a despre celebra descriere balzaciană sau mai puțin balzaciană (după părerea criticii) din incipitul romanului *Enigma Otiliei* de George Călinescu este desenul. Elevii cu talent au transpus grafic textele descriptive, în cadrul unui poster, și au discutat în ce măsură ele se potrivesc cu propriile imagini formate mental în timpul lecturii.

Mirela Miron

Influențe ale canonului latin asupra literaturii române

Comunicare. Grupuri de discuții

Am urmărit pe parcursul a câtorva ore modul în care teme și idei din textele poezilor canonici latini: Lucretiu, Horatius și Ovidiu au exercitat o influență asupra unor texte din literatura română, aparținând, la rândul lor, unor scriitori canonici.

Adrian Mureșan

Literatura, teatru și film în liceu

Comunicare. Grupuri de discuții

Vom discuta despre oportunitățile și avantajele realizării unui cerc de film și teatru în liceu, pornind, tematic, de la textul literar. Miza unui demersului este fascinația pe care unele teme abordate de literatură, film sau teatru o trezesc în mintea elevului. Deținând experiența unui astfel de cerc de text&imagine și teatru în trecut la Liceul *Blaga*, Cluj iar în prezent la Liceul de Informatică și la liceul *O. Ghibu*, am câștigat în ultimii 2-3 ani locul I la diferite festivaluri naționale de teatru, elevii îmbogățindu-și vizibil latura artistică, aptitudinile de comunicare etc. În prezentare, voi dezbate tema avantajelor dialogului literatură-film/teatru și voi propune câteva conținuturi pentru posibilul cerc de film&teatru, pornind de la recomandările „canonului școlar” din clasa a IX-a, asumat, firește, critic.

Ioana Angela Mureșan, Silvana Luminița Bicăzan,

Granițele canonului. Literatura pentru gimnaziu

Atelier

Acest atelier își propune să aducă în discuție canonul școlar și relația sa cu literatura pentru copii. Activitățile interactive încearcă să ridice întrebări și –de ce nu? –, să afle răspunsuri privitoare la existența unei literaturi pentru copii în afara canonului, la posibilitatea lărgirii canonului, precum și la legitimitatea canonului actual, toate acestea printr-o abordare nouă a unor texte vechi, dar și prin descoperirea unor texte inedite. Propunerea își găsește motivația în atitudinea preponderent negativă a copiilor și a tinerilor față de lectură, dar și în nevoia pe care o resimțim, ca profesori de limbă și literatură română, de a schimba această tendință.

Mirela Mureșan

Canonul bacalaureatului sau penitența literaturii române

Comunicare. Grupuri de discuții

Lucrarea își propune să facă o analiză a raportului dintre competențe și conținuturi, așa cum se prezintă acest raport azi, în subiectele examenului de bacalaureat. Va pune în discuție locul și ponderea literaturii române în contextul unui bacalaureat articulat pe un model curricular subordonat competențelor de comunicare. Va evidenția ideea lui „ce se pierde când se câștigă ceva”.

Mirela Olălău

Dramatizarea epicului. Implicații în înțelegerea și interpretarea textului literar

Comunicare. Grupuri de discuții

Cultivând simțul artistic al tinerilor nu facem decât să le deschidem noi universuri, noi căi de cunoaștere, prin care ei să reușească, nu numai să-și formeze un stil propriu de interpretare a operei, ci și să descopere valențele textului literar, dându-i astfel noi interpretări, pe care, poate, nici chiar autorul operei nu le-a avut în vedere. Acest lucru este posibil numai dacă școala formează elevilor deprinderea de a citi și le dezvoltă limbajul critic.

Transformarea textului epic în text dramatic presupune o bună cunoaștere a conținutului operei, obligând astfel elevul la mai multe lecturi, fie pe episoade, fie în întregime. Spre deosebire de lectura pe roluri, care precedă jocul de rol, înțelegând prin acesta, interpretarea unui rol, după ce replica a fost memorată, dramatizarea este urmarea firească a jocului de rol, creând astfel elevului iluzia unui „joc”. Doar că acest joc va avea pentru ei un dublu rol: îi ajută să identifice toate componentele operei literare: narator, narațiune, personaje, și să „comunică” altora, spectatorilor, un șir de întâmplări, dar nu prin povestire, ci prin jocul pe scenă.

Monica Onojescu

Cercurile de lectură și canonul individual

Comunicare. Grupuri de discuții

Despre legitimitatea unui canon individual, împărțit și altora, despre „drepturile” cititorului și despre „drepturile” celui care își asumă coordonarea unor astfel de activități va fi vorba în comunicarea de față.

Alina Petri

Canonul estetic românesc în contextul canonului occidental

Comunicare. grupuri de discuții

Canonul literar este impus de criteriul valorii estetice și nu de cel al valorii etice sau morale. De aceea, canonul este o structură condiționată, fluctuantă, niciodată „închisă”. În lucrare se prezintă criteriile de selecție a „marii literaturi”, perspective diferite ale stabilirii canonului literar, „regizorii” canonului estetic. Prin referire la literatura europeană, se vor găsi elemente comune și divergente ale canonului estetic. Se vor evidenția și câteva perspective didactice de valorificare a canonului literar în curriculum-ul de liceu.

Emilia Piroș, Susana Fărăgău, Simona Farcău

Un canon de ciocolată

Atelier

Prin labirintul atâtor reguli, ne pierdem cititorii, dacă nu ținem cont de lectura de plăcere. Iată de ce atelierul nostru urmărește să stabilească un canon în vederea selectării lecturilor suplimentare pentru elevii din ciclul primar și gimnazial.

Vă propunem, deci, un canon de ciocolată

Mihaela Emilia Popa

Evaluarea oralului 2010 – certificarea crizei canonice

Comunicare. Grupuri de discuții

Având ca puncte de plecare analiza riguroasă a unor contribuții teoretice din domeniul didacticii evaluării, precum și lectura critică a noilor programe românești pentru clasele de liceu, aplicate modelelor de subiecte publice propuse elevilor, lucrarea orientează discuțiile spre evaluarea oralului din cadrul bacalaureatului 2010, sub numele său recent de examen de certificare a competențelor de comunicare în limba română.

Astfel fundamentat, demersul se încheie prin formularea câtorva propuneri conceptuale și metodologice, după ce observă asimilarea facilă a oralului de la limba și literatura română cu o simplă evaluare curentă care, în ciuda unei diacronii spectaculoase și proteice, încă mai caută o viziune de ansamblu, un scop, un conținut aparte, actori și metode proprii, fiind menținută în mod nejustificat atât ca o probă de examen lipsită de rigoare, cât și ca situație de comunicare inautentică.

Dora Popovici

Canonul și literatura exilului

Comunicare. Grupuri de discuții

Manualul Editurii Humanitas propune în cadrul temei „Teatrul absurdului” studierea piesei *Scaunele* de Eugen Ionescu. În prezenta lucrare, doresc să urmăresc realizarea acestei teme, destul de dificile pentru profesorii de liceu dintr-un oraș în care nu există teatru și unde elevii nu prea gustă lectura unei piese cu „un text în țândări”. Dacă piesa este urmărită printr-un spectacol jucat de actori renumiți ca Oana Pellea, Răzvan Rădulescu și Gabriel Spahiu, în regia lui Felix Alexa de la Teatrul Bulandra din București, sensul piesei și înțelesul replicilor este cu totul altul, mult mai profund.

Petru Bogdan Rațiu

(Re)lectura canonului în textul liric contemporan

Comunicare. Grupuri de discuții

Voi încerca să ofer o perspectivă de abordare a textului liric contemporan în anii de liceu, bazându-mă pe valorificarea resurselor canonului. Astfel, aplicațiile realizate ne oferă o metodă de (re)aducere în prim-plan a textelor ce aparțin canonului prin intertext explicit și implicit (poetică, stilistică, aluzie, parafrază toate învăluite într-un limbaj ironic, parodic cu elemente de pasișă). Vom porni de la premisa că în fiecare dintre noi s-a construit o *bibliotecă interioară*, utilizând termenii lui Pierre Bayard, parte integrantă a *bibliotecii colective* (canonul literar); cultura se dezvăluie treptat, fiind „un proiect de realizat” (Herder), iar componentele canonului sunt re-aduse în comunicare în textul contemporan, pledându-se pentru o dezvoltare cognitivă și afectivă. Considerăm că demersul didactic propus oferă canonului viabilitate în mintea cititorului și dinamism. La finalizarea sa vom putea afirma, parafrazându-l pe Orwell, că „cine controlează trecutul (literar *n.n.*), controlează viitorul”.

Florentina Răcățianu, Mirela Miron,

Textul-palimpsest

Atelier

Pornind de la inevitabila condiție intertextuală a unei opere literare, atelierul propune investigarea textului literar prin prisma decelării paradigmelor simbolice diferite la care se raportează și care-l nutresc. Va fi interesant de observat, pe de o parte, modul cameleonice în care texte aparținând unor autori canonici se schimbă, în funcție de grila de lectură aplicată, iar, pe de altă parte, modul în care canoane diferite (canonul biblic, mitologic, canonul tragediei antice etc.) interacționează și intră în competiție în interiorul aceluiași text, asigurându-i acestuia o dinamică fascinantă.

Carmen Ligia Rădulescu, Elisabeta Roșca,

Canonul ca joc riscant: presiuni, distorsiuni, opțiuni

Comunicare. Grupuri de discuții

Comunicarea prezintă canonul ca joc riscant între presiunile ce se exercită în construirea lui, opțiunile celor ce îl aplică și distorsiunile ce se produc. „Riscurile” sunt multiple, dar câteva au relevanță, indiferent de ordinea în care se succed.

Primul risc – izolaționismul față de cultura europeană: în diacronie are ca efect ignorarea valorilor consacrate, iar în sincronie conduce la indiferență față de valorile contemporane.

Al doilea risc – discriminări pozitive și negative generează diferențieri inacceptabile ca abandonul unor genuri și specii, privilegierea unora, abandonul sau ignorarea altora;

Al treilea risc – amestecul criteriului cultural și literar, al principiilor didactice ordonatoare duce la o construcție hibridă și dezechilibrată a canonului, lipsită de coerență și armonie.

Al patrulea risc – eludarea prin presiunea canonului desfășurat a personalităților literare și, mai ales, a unicității operelor literare.

Alte riscuri: confuziile de ierarhii culturale, critice, literare; fracturi mari în evoluția fenomenului literar; interferența principiilor de ordonare a canonului ș.a.m.d.

Pentru fiecare din reperele semnalate propunem exemple deduse ori impuse de experiența didactică în cursul celor zece ani de folosire a manualelor alternative pe o programă nouă care a impus un nou canon școlar, ale cărui mize și limite, câștiguri și deficiențe merită analizate.

Maria Romaga, Luize-Simona Loică

Receptarea poemului „Luceafărul” de Mihai Eminescu

Poater

Prin demersul didactic, am vrut să valorificăm atât potențialul colectiv al elevilor, cât și pe cel individual, astfel încât să fie activați pe tot parcursul orelor, în manieră proprie, specifică personalității și tipului dominant de inteligență.

Romano Gabriela

O revistă fără nume

Comunicare. Grupuri de discuții

În ultimii ani, tradiția revistelor școlare s-a integrat definitiv în cultura organizațională, reflectând personalitatea școlii, a elevilor, a profesorilor ei. „Revista Fără Nume” sau „RFN” s-a constituit, de la bun început, ca o publicație în care elevii fac ucenicie la școala jurnalismului de calitate. Este alcătuită din trei tipuri de revistă, complet diferite, având drept țintă un anumit grup: caleidoscop, glossy și cultural, demonstrând cum o structură bine încheată se poate plia pe gustul cititorilor, fără abatere de la ținuta intelectuală, informație, bun gust, fantezie și umor. Numele ales e o provocare: fiecare cititor trebuie să se regăsească măcar într-o rubrică sau într-un articol și să boteze reviste cu un nume știut numai de el, la fel ca și pisicile din poemul lui T.S. Eliot, *Numele pisicilor*.

Camelia Otilia Sandu, Mihaela Secherneș, Ioana Silaghi

„Canonul” femeii în opera scriitorilor canonici

Poster

„Zoe! Zoe! fii bărbată...” Replica celebră din piesa lui Caragiale conține o ușoară doză de misoginism, deși e adresată unei femei puternice. De fapt, ea poate fi adresată tuturor personajelor feminine din literatura română, căci misoginismul caracterizează în mare măsură literatura scriitorilor canonici. Literatura română nu creează o imagine pozitivă a femeii. Însuși George Călinescu mărturisea că femeia trebuie să stea în spatele bărbatului și să-l inspire, ea neavând viață spirituală și nemanifestând suficient interes pentru omul excepțional.

Totuși există în operele unor scriitori ipostaze ale unor femei superioare, chiar dacă ele nu întruchipează perfecțiunea: Otilia, doamna T., Maitreyi. Reușind să-și păstreze identitatea într-o lume a bărbaților, ele dovedesc faptul că, oricât de mare ar fi fost gradul de misoginism al epocii, femeia a avut un rol major în literatură. Posterul își propune să descopere și să înfățișeze ipostaze feminine în operele scriitorilor canonici.

Cristina Felicia Sărăcuț.

Canonul și canoanele literaturii pentru copii

Comunicare. Grupuri de discuții

Intenția prezentării noastre este să (re)pună în discuție câteva din prejudecățile care circumscriu conceptul de *literatură pentru copii*. Pe de o parte, vom încerca să arătăm că intenția didactic-moralizatoare atribuită unor texte ce aparțin corpusului de debut al acestei literaturi se constituie nu numai într-un fals canon, ci și într-un caz de misinterpretation. Texte precum fragmentele descriptive din seria *Images* (Philostratus) nu vizează atât dimensiunea moral-didactică a literaturii, cât potențialul imaginativ al cititorului-rêveur, pus în situația de a completa, prin lectură, spațiile de indeterminare textuală.

Pe de altă parte, demersul nostru va urmări să decipteze specificul canonului estetic cu care putem opera în receptarea literaturii pentru copii

Ramona Sim, Emilia Piroș

Genuri canonice

Atelier

Atelierul nostru vă propune o nouă abordare a genurilor literare dintr-o dublă perspectivă: gimnazială și liceală. Ținând cont de faptul că în cazul elevilor de gimnaziu gândirea este predominant concretă, vă propunem un demers didactic intuitiv, care să faciliteze însușirea trăsăturilor specifice fiecărui gen literar în parte. În ceea ce privește abordarea acestei problematici la nivel liceal, unde elevii se confruntă cu texte hibride, abordarea presupune depășirea canonului impus de programa școlară și o reconsiderare a acestuia.

Carmen Stoian, Achim Stoian

Canon școlar/Canon cultural

Comunicare. Grupuri de discuții

Lucrarea prezintă comparativ programul *Sibiu - Capitală Culturală Europeană 2007* din perspectivă literară și culturală, raportându-l la canonul cultural oficial promovat în școală prin programe și evaluat prin examene naționale. Proiectul sibian are o funcție modelatoare și valorizatoare, contribuind la impunerea în conștiința publică a unor scriitori sau artiști clasici din patrimoniul universal sau național, a unora dintre contemporani, dar și a unor elemente culturale zonale. Dincolo de finalitățile imediate, miza celor doi termeni raportați ar trebui să se întâlnească într-un punct al calității substanței artistice.

Sibiu - 2007 a reprezentat un efort autohton de a comunica Europei un program coerent, valorizând resursele limitate ale orașului și zonei limitrofe, colaborând însă cu artiști din multiple domenii și spații de proveniență. Programul a recurs la aproape toate mijloacele comunicării artistice, de la cele tradiționale, la cele moderne sau experimentale, coagulând resurse foarte diverse. Un mesaj consistent îl reprezintă nevoia abordării interdisciplinare a literaturii, proiectarea operei într-un câmp al sincretismului autentic, sub acest aspect *Sibiu – 2007* putând fi o variantă de marketing cultural de succes.

Canonul școlar și proiectul cultural generează și o dezbateră asupra celor care au puterea de a decide contururile modelului, persoanele cu autoritate intelectuală și morală care pot hotărî asupra prezenței sau absenței unui scriitor în spațiul consacării. Miza unei astfel de acțiuni o reprezintă coerența culturală și afirmarea unei imagini originale care să dureze dincolo de o conjunctură oarecare. Modelul propus trebuie să se impună de-a lungul unui interval mai îndelungat, finalitatea fiind conștiința identitară și formarea oamenilor atașați culturii prezentului și viitorului

Rodica-Magdalena Stovicek

Flexibilizarea canonului didactic prin activități extracurriculare

Comunicare. Grupuri de discuții

Noul curriculum urmărește dezvoltarea unor competențe care la examenele naționale – cele care contează pentru elevi – sunt doar parțial evaluate. Interdisciplinaritatea și interculturalitatea trec, adesea, în plan secund, în ciuda recomandărilor formulate de către autorii de programă. „Lista” scriitorilor, a conținuturilor de studiat este, din necesități didactice, prestabilită, rolul de distribuitor canonic revenind școlii/profesorilor. Cum nu există o suprapunere perfectă între canonul critic, cel didactic și orizontul de așteptare al receptorilor, cum influențele extraestetice au un impact mai puternic asupra beneficiarilor învățământului decât argumentele criticii literare, identificarea și utilizarea unor strategii de legitimare a canonului devin demersuri necesare, dacă nu chiar obligatorii. O soluție viabilă, verificată, o reprezintă activitățile extracurriculare (atelierelor în cadrul CDS-urilor, mesele rotunde, seminarele, parteneriatele cu diferite instituții culturale, cercurile de creație/de lectură). Lucrarea urmărește să prezinte asemenea activități – exemple de bună practică, derulate în cadrul școlii generale unde lucrez, precum și impactul acestora asupra elevilor/a partenerilor implicați.

Nicolae Suciu

Teatru în lecție

Comunicare. Grupuri de discuții

Predarea lui Matei Vișniec la clasele liceale se vrea, printre altele, receptată și de modul în care școala și profesorul, ca factori de impunere a canonului, inoculează modelele și originalitatea operei, prin aplecarea spre lectură și prin strategia de abordare a textului dramatic. Ideea de teatru în lecție și depășirea rigorilor proiectului ca abordare didactică, prin apelul la personaje din afara piesei aflată în discuție (cum ar fi Marat) au constituit puncte de reper în ceea ce privește înțelegerea textului dramatic modern la clasele liceale. Lecția în sine a fost o alcătuire din două secvențe diferite: una, care a vizat teatrul lui Matei Vișniec (*Mansardă la Paris cu vedere spre moarte*, pusă în scenă de elevii clasei a XI-a, și alta – lecția propriu-zisă care a avut rolul de a deschide elevilor apetitul pentru înțelegerea textului, formarea gustului estetic și dezvoltarea simțului critic.

Adela Șandru, Dorina Bratu

Pledoarie pentru Mircea Eliade

Comunicare. Grupuri de discuții

Lucrarea se dorește a fi o pledoarie pentru regăsirea lui Mircea Eliade în lista autorilor canonici, plecând de la considerația teoreticianului francez Antoine Compagnon, „Canonul literar ține de o decizie comunitară asupra a ceea ce contează în literatură aici și acum, iar aceasta decizie este o self-fulfilling prophecy“ (*Le Démon de la théorie. Littérature et sens commun*, Seuil, Paris, 1998, p. 302). Studiul operei lui Mircea Eliade se face începând cu clasa a IX-a, continuând cu clasele a X-a și a XI-a, astfel încât elevul are o reprezentare complexă a operei acestui autor

Constantin Șchiopu

Strategii interactive de predare receptare a operelor epice

Comunicare. Grupuri de discuții

În articol sunt vizate mai multe procedee de receptare/valorificare a operelor epice: piramida, simularea întâlnirii cu personajul literar, drepturi și responsabilități, insistându-se în mod special asupra situației de opțiune morală. Înscriindu-se în aria situațiilor de problemă, situația de opțiune morală, conform definiției noastre, reprezintă o totalitate de condiții și circumstanțe, didactic justificate, în cadrul cărora elevii, prin activitatea emotiv-cognitivă, își însușesc valorile etic-estetice determinate de caracterul faptelor, comportamentul personajului operei literare, de fenomenele ori obiectele lumii înconjurătoare. Întrucât problema care stă la baza situației de opțiune morală, prin esența sa, presupune existența unor puncte de vedere diferite, ea contribuie la realizarea dialogului autentic ca parte componentă și foarte importantă a lecției. Este vorba de realizarea dialogului „elev – elev – operă literară” (în mod tradițional la lecții se mai practică dialogul „elev – profesor”).

Marinela Șerban, Ioana Nanu

Canonical Călinescu în cheie necanonică

Comunicare. Grupuri de discuții

Literatura națională are, de obicei, în mare parte a Europei, ca și în România, o greutate mai mare decât în Anglia sau SUA, de exemplu. Indexul lucrării *O istorie a popoarelor vorbitoare de limbă engleză* de W. Churchill nu conține articolul *W. Shakespeare*, pe când o istorie a României ar fi de neconceput fără M. Eminescu sau G. Călinescu; a Ungariei, fără Ș. Petofi, a Rusiei, fără A. S. Pușkin sau a Germaniei, fără J. W. Goethe. La noi, literatura are un însemnat rol formator, iar, în măsura în care literatura cel mai des citită e cea din liceu, putem conchide că autorii canonici, între autori, au ponderea cea mai mare.

Deși incriminase misoginismul maiorecian, deși scrisese fraze ce concentră atitudini feministe la care criticul se referea ca la nobile idei, Călinescu nu se sfiește să aibă atitudini profund misogine în textele sale literare, de estetică sau publicistice. Așadar, pentru că există și expresii, succinte și marginale, e drept, ale unui Călinescu partizan al emancipării (amănuntul este, în limitele de aici, neimportant, dar merită notat pentru o altă ocazie), se pune întrebarea dacă glisarea între cele două extreme – misoginism și liberalism – este un paradox nerezolvat în conștiința criticului, ori poate doar una din manifestările de oportunism care au sfârșit prin a-i transforma „Croniclele mizantropului” în „Croniclele optimistului”.

Invocarea argumentului autorității se întâlnește în școală la tot pasul, discursul magistral tradițional, în care „este așa pentru că așa spune profesorul” fiind un exemplu elocvent în acest sens, or invitația noastră este aceea de a nu cădea în plasa lui „este așa, pentru că așa spune Călinescu

Diana Teodora Șimonca-Oprîța

Nicolae Steinhardt între canon și canonizare

Comunicare. Grupuri de discuții

Literatura memorialistică, al cărei reprezentant de marcă este Nicolae Steinhardt, a înregistrat după 1990 un reviriment remarcabil. Dacă criteriile de canonicitate aplicate autorilor studiați la limba și literatura română dau seamă de anume scale de valorizare ce țin de calitate, artisticitate și de valoare ca reper în cultură, considerăm că autorul mai sus menționat ar putea oricând să completeze cu succes șirul autorilor canonici deja consacrați.

Mai mult decât atât, *Jurnalul fericirii* și omiliile părintelui Nicolae Steinhardt din volumul *Cuvinte de credință* ne arată că avem de-a face nu doar cu un magistral mănuitor al cuvintelor și predicator bisericesc în linia lui Antim Ivireanul, ci și cu o pildă de verticalitate morală într-o lume care și-a uitat destinul pentru care a fost hărăzită.

Considerăm că studierea acestui autor la clasă ar fi o necesitate atât de ordin intelectual, cât și valoric-atiudinal.

Ioana Tămăian

Canonul școlar în manualul de română

Comunicare. Grupuri de discuții

Într-una din semnificațiile lui, conceptul de canon se definește ca instituție ideologică de control care impune orientări privilegiate în ce privește activitatea exegetică a membrilor ei: canonul controlează formarea, impune restricții – canonice și hermeneutice – numind astfel ceea ce e de interpretat și validând mijloacele și finalitățile prin care și pentru care interpretarea se construiește. La nivel de canon școlar, este vorba despre selecția scriitorilor și a textelor incluse în programa și manualul școlar, dar și despre modul în care sunt gândite și ilustrate de manual istoria literaturii și practica istoriei literare.

Cu aceste repere drept cadru, îmi propun să discut câteva aspecte - importante pentru imaginea canonului școlar - selectate din manualele de română apărute pe parcursul secolului XX.

Andreea Târziu-Gal

Lucky Luke, Jolly Jumper și canonul școlar

Comunicare. Grupuri de discuții

Lucrarea mizează pe apropierea posibile între imagine și textul literar, astfel că ideea centrală este aceea a dialogului între arte/diferite tipuri de limbaje/coduri. Acest lucru răspunde, pe de o parte, cerințelor canonului școlar, iar pe de altă parte, îl provoacă pentru că imaginile sunt de foarte multe feluri, iar canonul nu le vizează pe toate în acele secțiuni dedicate dialogului dintre literatură și alte arte. Consider că banda desenată reprezintă o

provocare binevenită pentru canonul școlar și pentru prelungirea experiențelor de lectură, având în vedere că lectura imaginii presupune, în esență, aceleași etape pe care le regăsim în lectura textului poetic, de exemplu și pentru că, în ceea ce ne privește, este un gen de imagine care abia începe să-și facă apariția. De altfel, parcursul meu vizează interpretarea poeziei *Plumb* de G. Bacovia (autor canonic) din perspectiva întâlnirii cu imaginea benzii desenate – o vigneta din *Lucky Luke* (de la care pornesc) și imaginea plastică – tabloul *Marea umbră* de Johann Tischbein (ce va încheia parcursul didactic).

Marinela Ancuța Teleaga

Oglindirea canonului literar în ora de literatură

Comunicare. Grupuri de discuții

Analizând programele școlare și programa de bacalaureat descoperim lista autorilor care se studiază obligatoriu în liceu prin cel puțin o operă literară. Lista autorilor canonici reunește cinsprezece scriitori, poeți și prozatori și doi critici literari. Canonul strict este dublat de un canon lărgit, lax. Tot programele școlare sunt cele care menționează că această listă este completată de către autorii de manuale și de către profesori. Zone de libertate în alegerea unor autori există nu numai între discursul programei și cel al manualului, ci și între discursul manualului și cel al profesorului, persoana care face prezentă în mod efectiv, literatura la oră. Importantă este lectura pe care profesorul o face programei, precum și preconcepția acestuia despre literatură și despre rolul ei în școală.

Alina Tonea

Receptarea necanonică a unui autor canonic – Liviu Rebreanu: „tradiționalul modern”

Comunicare. Grupuri de discuții

Comunicarea are în vedere modelarea concepției despre autorii canonici, asimilați ca obligatorii și din această cauză de cele mai multe ori respinși atât ca lectură, cât și ca receptare. Lucrarea cuprinde așadar o sinteză a unui proiect aflat în derulare și care își propune ca obiective cunoașterea operei rebreniene și identificarea trăsăturilor realismului precum și elementele de modernitate. Cel mai important aspect al lucrării îl constituie încercarea de a oferi o altă modalitate/metodă alternativă de receptare a operei rebreniene, o abordare necanonică care să surprindă și legătura literaturii cu celelalte arte.

Claudiu Turcuș

Canonul didactic – pseudoconservatorismul curricular

Comunicare. Grupuri de discuții

Lucrarea deschide o discuție cu privire la raportul dintre *canon – tradiție – revizuire*, pornind de la câteva reflecții ale lui Eugen Lovinescu și Harold Bloom. Traducerea acestei complexe relații în câmpul studierii școlare a literaturii dezechilibrează această triadă conceptuală, odată cu înțelegerea distorsionată a ideii de tradiție, dar mai ales cu ignorarea conceptului de cea de revizuire. Rezultă un pseudoconservatorism curricular, care nici nu valorifică cu adevărat tradiția, dar nici nu îi pune în contact pe elevi cu adevăratele forme de comunicare ale artei contemporane.

Gruia Ungurian

Valențele cuvântului din vârful condeiului

Comunicare. Grupuri de discuții

Elevii clasei a VII-a au scris câte o schiță, având în vedere parametrii acestei creații literare. Schițele au fost transmise elevilor de clasei a VIII-a, care au făcut observațiile necesare în jurnalul de lectură. Apoi, inspirându-se din schițele colegilor, au scris poezii, date spre lectură colegilor din clasa a VII-a. Pentru valorificarea activității, s-a organizat o conferință de presă, în care „elevii-jurnaliști” au adresat întrebări „elevilor-scriitori”, pentru a redescoperi canoanele genurilor epic și liric.

Doina Ungurean, Daniela Maria Șerban

Etimologie și gastronomie”

Atelier

Comunicarea noastră se referă la programa și elevii clasei a XI-a. Termenul de „canon” a fost aplicat cu sensul de măsură a frumuseții literaturii într-o activitate legată de etimologie. Experimentată timp de doi ani, la clasa a XI-a, la capitolul „Latinitate și dacism”, activitatea a avut ca obiective: folosirea etimologiei într-o manieră activă, înțelegerea și analizarea rețetelor culinare din perspectivă etimologică, diacronică și sincronică.

Maria Vaida

Lirica feminină și canonul școlar

Comunicare. Grupuri de discuții

Literatura română din secolul al XIX-lea are câteva nume de autori femei publicate și promovate în revista „Familia” condusă de Iosif Vulcan, nașul literar al lui Eminescu. Dintre acestea amintim pe Maria Bosco Suci, prima voce lirică distinctă feminină cunoscută în literatura română și fiica ei Lucreția Suci-Rudow, care a publicat un singur volum de poezii, intitulat *Versuri*. Deși numele acestora apar în revista „Familia” alături de

alte nume sonore cum ar fi: Mihai Eminescu, Miron Pompiliu, George Coșbuc, Gh. Bogdan Duică sau Iosif Vulcan, ele nu sunt menționate decât în volumul lui Teodor Neș, *Oameni din Bihor, Istoria Literaturii ...* lui Călinescu nici măcar nu le amintește, iar mai târziu alte voci critice le ignoră. Din programa de Bac s-a scos romanul *Concert din muzică de Bach* al Hortensiei Papadat-Bengescu, iar autoarele contemporane și foarte valoroase Gabriela Melinescu, Ana Blandiana, Ileana Mălăncioiu, Simona Popescu ori Constanța Buzea, deși au multe volume reprezentative, nu sunt amintite decât vag în cărțile de liceu, în timp ce, pe alte meleaguri, unele autoare (din fericire tot de origine română!) iau premiul Nobel pentru literatură! Să fie vorba de o formă voalată de misoginism intelectual? Avem nevoie de un alt Iosif Vulcan care să contribuie la promovarea femeii contemporane, astfel ca vocile feminine, clare, distincte și talentate să se facă auzite?

Marcela Vîlcu

Stimularea gândirii creative a elevilor în cadrul lecției-ecranizare a operei literare

Comunicare. Grupuri de discuții

În încercarea de a depăși unele neajunsuri ale lecției tradiționale, în activitatea noastră ne-am propus o altă organizare a conținutului învățământului – lecția netradițională, definită de noi ca formă de organizare a procesului de învățământ, nerepetabilă prin structură de la o variantă la alta, având un scop bine definit, ale cărei elemente, indiferent de strategia aleasă, sunt un produs al fanteziei cadrului didactic, al măiestriei și competenței lui. În contextul acestora se înscriu: lecția-ecranizare a operei literare, lecția-cercetare, lecția-instruire reciprocă, lecția-ateliere de lectură, lecția-comunicare non-stop, lecția-discuție (în) Panel, lecția-licitație de idei, lecția-proces-judiciar, lecția-dezbatere parlamentară.

Cornelia Zaharia, Cristina Antonela, Hopp

Dragostea în literatură, teatru, film

Comunicare. Grupuri de discuții

Lucrarea noastră analizează o serie de scriitori aparținând literaturii universale și scriitori necanonici din literatura română, din perspectiva unei triple abordări: literatură, teatru, film. Propunem un proiect care poate fi dezvoltat și ca un curs opțional pentru liceu. Obiectivele urmărite sunt: a. identificarea particularităților fiecărui tip de limbaj; compararea modurilor de participare la actul comunicării în funcție de tipul de limbaj; analiza celor trei tipuri de comunicare artistică; observarea și remarcarea punctelor de interferență; valorificarea operei regizorilor, a scriitorilor necanonici și a celor aparținând literaturii universale.

Cornelia Zaharia, Cristina Antonela Hopp

Invitație la lectură

Poster

La vârsta adolescenței elevul are o atitudine uneori ostilă pentru actul lecturii. De aceea ar trebui facilitat accesul prin adaptarea la „realitatea” lor. Astfel, propunem un poster, o *Invitație la lectură* care valorifică date despre opera autorilor canonici, pliante publicitare, grafitti, realizate în urma lecturii. real/fantastic.